

Katarzyna Purc-Kurowicka

Politechnika Rzeszowska

ORCID: 0000-0003-1082-2772

**KORZYŚCI WYNIKAJĄCE Z MEDIACJI KARNEJ
DLA POKRZYWDZONEGO
I SPRAWCY PRZESTĘPSTWA****Wprowadzenie**

W drugiej połowie XX w. nastąpił nagły rozwój nauki zajmującej się pokrzywdzonymi jako ofiarami przestępstwa. Przyczyną takiego zainteresowania ofiarami przestępstw była narastająca niewydolność sądownictwa powszechnego spowodowana znaczną ilością spraw karnych oraz drobnych spraw cywilnych kierowanych do sądów z powodztwa pokrzywdzonych przestępstwem powodów. Przeciążenie wymiaru sprawiedliwości oraz rozwój wiktymologii zwróciły uwagę na okoliczność, że pokrzywdzeni w sprawach karnych cierpią nie tylko ze względu na sam fakt popełnienia przestępstwa, ale także z powodu długiego czasu oczekiwania na rozstrzygnięcie ich sprawy przez wymiar sprawiedliwości¹. Okoliczności te przyczyniły się do częstszego stosowania instytucji mediacji w sprawach karnych.

Aktualnie można zauważyć, że co raz więcej prokuratorów na etapie postępowania przygotowawczego oraz sędziów na etapie postępowania sądowego kieruje sprawy karne do mediacji. Zmienia się również nastawienie do tej instytucji profesjonalnych pełnomocników, chociaż wielu adwokatów zadaje sobie pytanie, czy mediacja karna to odpowiedni sposób na zakończenie prowadzonej sprawy, w szczególności jeżeli bierze się w niej udział jako obrońca lub pełnomocnik strony pokrzywdzonej. Jednak wykorzystanie tej instytucji w prowadzeniu obrony klienta czy reprezentacji ofiary przestępstwa karnego jest jak najbardziej korzystne i może wywołać tylko pozytywne konsekwencje zarówno dla pokrzywdzonego, jak i oskarżonego.

¹ *Sztuka skutecznego prowadzenia mediacji – zagadnienia prawne i ekonomiczne*, red. A. Binsztok, Wrocław 2012, s. 66.

Uprawnienia pokrzywdzonego i podejrzanego w mediacji na etapie postępowania przygotowawczego

Zmiana instytucji mediacji w wyniku nowelizacji Kodeksu postępowania karnego ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie 1 lipca 2015 r., zmierza do jeszcze bardziej znaczącego zwiększenia znaczenia instytucji mediacji przez wprowadzenie instrumentów zapewniających stronom poufność tego postępowania, jak również dobrowolność udziału w niej pokrzywdzonego i podejrzanego lub oskarżonego².

Zgodnie z przepisem art. 23a § 1 k.p.k.: „Sąd lub referendarz sądowy, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator lub inny organ prowadzący to postępowanie, może z inicjatywy lub za zgodą oskarżonego i pokrzywdzonego skierować sprawę do instytucji lub osoby do tego uprawnionej w celu przeprowadzenia postępowania mediacyjnego między pokrzywdzonym i oskarżonym, o czym się ich poucza, informując o celach i zasadach postępowania mediacyjnego, w tym o treści art. 178a”³. Z kolei § 4 cytowanego przepisu stanowi: „Udział oskarżonego i pokrzywdzonego w postępowaniu mediacyjnym jest dobrowolny. Zgodę na uczestniczenie w postępowaniu mediacyjnym odbiera organ kierujący sprawą do mediacji lub mediator, po wyjaśnieniu oskarżonemu i pokrzywdzonemu celów i zasad postępowania mediacyjnego i pouczeniu ich o możliwości cofnięcia tej zgody aż do zakończenia postępowania mediacyjnego”. Oznacza to, że istnieje obowiązek pouczenia podejrzanego i pokrzywdzonego o sposobie i możliwości prowadzenia postępowania mediacyjnego oraz konieczności zachowania poufności przez mediatora, a także możliwości zrezygnowania przez strony z mediacji na każdym jej etapie⁴. Uprawnienia te dają stronom mediacji pewność, że nic, co zostanie przez nie wypowiedziane na etapie mediacji, nie zostanie wykorzystane przeciwko nim w procesie. Ponadto strony mają poczucie, że od ich decyzji zależy, czy mediacja się rozpocznie i kiedy się skończy.

Zgodnie z rekomendacją nr R (99) 19 Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich o mediacji w sprawach karnych zanim strony wyrażą zgodę na mediację, powinny być wyczerpująco poinformowane o swoich prawach, istocie postępowania mediacyjnego i możliwych konsekwencjach swojej

² Dz.U. 2013, poz. 1247.

³ Art. 23a § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2022, poz. 1375 ze zm.).

⁴ Uregulowanie prawne ujęte w art. 178a k.p.k. jest także zgodne z zaleceniami zawartymi w międzynarodowych dokumentach, a w szczególności w rekomendacji Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (99) 19 w sprawie mediacji w sprawach karnych oraz w rekomendacji Komitetu Ministrów Rady Europy nr (85) 11 w sprawie pozycji ofiary w prawie i procesie karnym, że postępowanie musi być prowadzone z zachowaniem zasady poufności.

decyzji⁵. Ani ofiara, ani przestępca nie powinni być w nieuczciwy sposób nakłanianiani do zaakceptowania mediacji. Ponadto mediacja nie powinna mieć miejsca, jeśli któraś z jej głównych stron nie jest w stanie zrozumieć jej istoty⁶.

Z tego względu organy prowadzące postępowanie karne powinny w sposób szczegółowy i zrozumiały, przystępny dla stron wytłumaczyć im oraz przybliżyć zasady związane z prowadzeniem mediacji karnej oraz korzyści, jakie mogą osiągnąć na skutek udziału w niej. Praktyka pokazuje jednak, że ze względu na ilość spraw prowadzonych przez organy ścigania nie są one w stanie w wyczerpujący sposób przekazywać stronom wszystkie zasady związane z prowadzeniem mediacji. Dlatego też zasadne byłoby i w tej kwestii kierowanie podejrzanego i pokrzywdzonego do mediatora. Bardzo często szczegółowa informacja i wyjaśnienie, przede wszystkim ofierze przestępstwa, że może uczestniczyć w mediacji w sposób wahadłowy, czyli bez osobistej styczności ze sprawcą, lub brać udział w e-mediacji, warunkuje jej udział w mediacji⁷. Natomiast w przypadku sprawcy działanie takie pełni pouczenie go, że jego udział w mediacji nie powinien być wykorzystany jako dowód przyznania się do winy w mającym później miejsce postępowaniu karnym. Mediator powinien być uwrażliwiony na szczególne potrzeby stron i zapewnić im bezpieczny udział w mediacji, uwzględniając ich potrzeby w tym zakresie⁸. Zgoda strony musi być złożona w sposób świadomy i bez stosowania żadnej presji.

Zasady te niewątpliwie przyczynią się do szerszego korzystania z tej instytucji w sprawach karnych nie tylko przez organy prowadzące postępowanie, ale przede wszystkim przez pokrzywdzonego i podejrzanego. Należy zasygnalizować, że mediacja ma dużą szansę na powodzenie na każdym etapie postępowania karnego, jednak według praktyków największy sukces może odnieść w fazie postępowania przygotowawczego, gdzie istnieje realna szansa na pogodzenie

⁵ Rekomendacją nr R (99) 19 Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich o mediacji w sprawach karnych przyjęta przez Komitet Ministrów 15 września 1999 r. na 679 posiedzeniu przedstawicieli Ministrów i Komentarz, tłumaczenie rekomendacji nr R (99) 19 prof. dr hab. Ewy Bieńkowskiej; komentarz: Archiwum Kryminologii, Warszawa 1999–2000, t. XXV, <https://www.ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/mediacje/publikacje-akty-prawne-statystyki> (13.10.2023), s. 228–243.

⁶ Zob. *Sztuka skutecznego prowadzenia mediacji – zagadnienia prawne i ekonomiczne*, red. A. Binsztok, Wrocław 2012, s. 15; M. Jurgilewicz, A. Dana, *Mediacja jako sposób rozwiązywania sporów prawnych*, Warszawa 2015, s. 47.

⁷ Na temat zalet e-mediacji: K. Purc-Kurowicka, *E-mediacja jako nowoczesna technologia rozwiązywania sporów* [w:] *Nowe technologie – współczesne wyzwania w obszarze prawa i bezpieczeństwa*, red. M. Pomykała, M. Merkwa, Rzeszów 2020, s. 63–70.

⁸ Niezmiernie ważne jest, aby mediator posiadał odpowiednie kwalifikacje. Zagadnienie to oraz szczegółowe zasady sposobu i trybu prowadzenia postępowania mediacyjnego zostały uregulowane w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 2015 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz.U. 2015, poz. 716) wydanym na podstawie delegacji ustawowej wynikającej z art. 23a § 5 k.p.k.

stron⁹. Na tym etapie najłatwiej jest skłonić strony do ugodowego rozwiązania konfliktu. Ponadto przynosi to wymierne korzyści dla wymiaru sprawiedliwości zarówno w czasie, jak i kosztach poszczególnych postępowań.

Uprawnienia pokrzywdzonego i oskarżonego w mediacji na etapie postępowania sądowego

Na etapie postępowania sądowego sąd może w toku całego procesu, aż do wydania orzeczenia kończącego sprawę, skierować sprawę do mediacji. Zgodnie z przepisem art. 339 § 4 k.p.k.: „Prezes sądu kieruje sprawę na posiedzenie ponadto, gdy zachodzi potrzeba rozważenia możliwości przekazania jej do postępowania mediacyjnego...”. Z kolei art. 489 § 2 k.p.k. stanowi, że „na wniosek lub za zgodą stron sąd może zamiast posiedzenia pojednawczego wyznaczyć odpowiedni termin dla przeprowadzenia postępowania mediacyjnego. Przepis art. 23a stosuje się odpowiednio”. Przepisy te oznaczają, że podobnie jak na etapie postępowania przygotowawczego, tak i na etapie sądowym można skorzystać z mediacji wyłącznie po złożeniu zgodnych oświadczeń woli stron o skierowaniu sprawy do postępowania mediacyjnego. Nie wolno zatem stosować w tym przypadku przymusu, ponieważ tylko wtedy istnieje szansa na wypracowanie porozumienia¹⁰.

Należy zaznaczyć, że nie można bez uprzedniego przeprowadzenia posiedzenia pojednawczego lub postępowania mediacyjnego wyznaczyć rozprawy głównej. Zaniechanie skierowania sprawy na posiedzenie pojednawcze lub do mediacji i skierowanie jej od razu na rozprawę może stanowić zarzut „obrazy przepisów prawa karnego procesowego” w środku zaskarżenia i w konsekwencji doprowadzić do uchylenia zaskarżonego orzeczenia¹¹.

Zgodnie z przepisami z art. 53 § 3, art. 56, art. 60 § 2 pkt 1 i 2, art. 66 § 3, art. 69 § 2 k.k. ugoda pozasądowa i pojednanie stron mogą wpłynąć na rodzaj i wysokość orzeczonej kary lub środka karnego, zaś w myśl art. 335 i 387 k.p.k. – na sposób rozpoznania sprawy.

Ustawodawca przewidział więc w przepisach Kodeksu karnego i Kodeksu postępowania karnego kilka instytucji w przypadku, gdy pokrzywdzony pojednał

⁹ A. Siedlecka-Andrychowicz, *Mediacja w sprawach karnych* [w:] *Mediacje. Teoria i praktyka*, red. E. Gmurzyńska, R. Morek, Warszawa 2014, s. 206.

¹⁰ Zob. T. Błaszczyk, P. Mysłowski, *Mediacja w teorii i praktyce. Kilka spostrzeżeń na temat stosowania instytucji mediacji w postępowaniu karnym* [w:] *Mediacje w społeczeństwie otwartym*, red. M. Tabernacka, R. Raszewska-Skałeczka, Wrocław 2012, s. 45.

¹¹ Art. 438 pkt 2 k.p.k. – podniesienie zarzutu obrazy przepisów postępowania – prawa karnego procesowego w czasie składnia środka zaskarżenia może doprowadzić do uchylenia zaskarżonego wyroku, jeżeli skarżący wykaże, że naruszenie to mogło mieć wpływ na treść orzeczenia.

się ze sprawcą, sprawca naprawił szkodę lub pokrzywdzony i sprawca uzgodnili sposób naprawienia szkody. Zalicza się do nich przede wszystkim możliwość orzeczenia przez sąd na wniosek pokrzywdzonego lub innej uprawnionej osoby środka karnego w postaci obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę¹².

Kolejną instytucją, która może być zastosowana w wyniku pojednania stron, jest warunkowe umorzenie postępowania, które może być zastosowane do sprawcy przestępstwa zagrożonego karą nieprzekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, a w razie niewykonania ugody przez sprawcę postępowanie może być podjęte na nowo¹³.

W przypadku pojednania się ofiary i sprawcy istnieje jeszcze możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności nieprzekraczającej 2 lat, kary ograniczenia wolności lub grzywny orzeczonej jako kara samoistna, jeżeli jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec sprawcy celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa¹⁴.

Sąd może też zastosować instytucję nadzwyczajnego złagodzenia kary, jeżeli pokrzywdzony pojednał się ze sprawcą, szkoda została naprawiona albo pokrzywdzony i sprawca uzgodnili sposób naprawienia szkody¹⁵. Z kolei zgodnie z treścią art. 53 § 3 k.k., wymierzając karę, sąd obok dyrektyw wymiaru kary bierze pod uwagę pozytywne wyniki przeprowadzonej mediacji pomiędzy pokrzywdzonym a sprawcą albo ugodę pomiędzy nimi osiągniętą w postępowaniu przed sądem lub prokuratorem. Ponadto jeżeli sprawca popełnia przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności poniżej 3 lat albo karą łagodniejszego rodzaju (grzywny, ograniczenia wolności, pobawienia wolności) i jednocześnie społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna, sąd może zdecydować o odstąpieniu od wymierzenia kary, jeżeli orzeka jednocześnie środek karny, przepadek lub środek kompensacyjny, a cele kary zostaną w ten sposób spełnione¹⁶.

Powyższe regulacje prawne są niewątpliwie korzystne dla oskarżonego, ale też interesy pokrzywdzonego są należycie zabezpieczone. Postawa sprawcy ma tutaj olbrzymie znaczenie. Według doktryny aby w pełni wyrazić żal, istotne jest wystąpienie oskarżonego z propozycją rozwiązania konfliktu¹⁷. Sąd bierze jed-

¹² Art. 46 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. 2022, poz. 1138 ze zm.).

¹³ Art. 66 § 3 k.k., art. 342 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2022, poz. 1375 ze zm.). Na temat wykonalności porozumień zawieranych w mediacji zob. C. Kulesza, D. Kuźejewski, *Efektywność mediacji w procesie karnym w perspektywie prawnoporównawczej* [w:] *Mediacja*, red. L. Mazowiecka, Warszawa 2009, s. 127 i n.

¹⁴ Art. 69 k.k.

¹⁵ Art. 60 § 2 pkt 2 k.k.

¹⁶ Art. 59 k.k.

¹⁷ Zob. szerzej na temat braku motywacji stron do wypracowania porozumienia: M. Kaźmierczak, J. Kaźmierczak, *Mediacja rodzinna. Praktyczny poradnik*, Warszawa 2015, s. 125.

nak pod uwagę wniosek pokrzywdzonego, który w tej kwestii ma głos decydujący. Należy też zaznaczyć, że pozytywny wynik mediacji powinien wpłynąć na decyzję, jaką w sprawie podejmie organ procesowy, ale nigdy nie przesądzi o tym, jakie orzeczenie wyda sąd.

Sensem powyższych przepisów jest wymierzenie łagodniejszej kary wobec sprawcy, który zgodził się lub wnioskował o przeprowadzenie mediacji, dążył do złagodzenia konfliktu i wykazał skruchę.

Korzyści z mediacji karnej dla stron postępowania

Intencją mediacji karnej jest przede wszystkim naprawienie krzywdy i szkody wyrządzonej przestępstwem, jednak z jednej strony przy szerokim uwzględnieniu potrzeb i interesów ofiary, a z drugiej – doprowadzeniu do tego, aby sprawca poczuł się odpowiedzialny za swój czyn i podjął działania polegające na zadośćuczynieniu osobie pokrzywdzonej¹⁸.

Zasadniczym celem mediacji jest zatem zapewnienie stronom możliwości zajęcia się ich „własnym” konfliktem i rozwiązanie go w sposób zadawalający obie strony, które w ramach mediacji mają bardziej aktywną i konstruktywną rolę niż w procesie¹⁹.

Pokrzywdzony w wyniku skierowania sprawy do postępowania mediacyjnego ma możliwość aktywnego udziału w rozwiązaniu konfliktu. O ile w trakcie postępowania przygotowawczego przez cały czas zachowuje status strony, o tyle w procesie przed sądem traci ten status, jeżeli do rozpoczęcia przewodu sądowego nie zgłosi woli działania w sprawie jako oskarżyciel posiłkowy lub nie wytoczy powództwa cywilnego. Praktyka pokazuje, że osoby pokrzywdzone często nie korzystają z pomocy profesjonalnych pełnomocników, nie wiedzą o tych ograniczeniach i po otwarciu przewodu sądowego bezpowrotnie tracą możliwość uzyskania statusu pełnoprawnej strony postępowania, stając się jego biernymi obserwatorami, którym nie przysługuje nawet prawo do zadawania pytań oskarżonym czy świadkom, składania wniosków dowodowych czy zaskarżania orzeczeń²⁰.

Udział pokrzywdzonego w postępowaniu mediacyjnym umożliwia mu otrzymanie od sprawcy osobistych przeprosin czy wyjaśnień oraz wyrażenie swoich uczuć. Często dzięki mediacji ofiara przestępstwa zwalcza swój strach,

¹⁸ D. Wójcik, *Poglądy sędziów na temat mediacji w sprawach karnych* [w:] *Mediacja*, red. L. Mazowiecka, Warszawa 2009, s. 211.

¹⁹ M. Kruk, *Instytucja mediacji w sprawach karnych. Badania empiryczne*, „Palestra” 2004, nr 9–10, s. 91.

²⁰ *Sztuka skutecznego prowadzenia mediacji – zagadnienia prawne i ekonomiczne*, red. A. Binsztok, Wrocław 2012, s. 68.

łagodzi lęki oraz złość²¹. Może też lepiej zrozumieć sprawcę i jego zachowanie. Niektórym ofiarom wystarczy do przebaczenia jedynie gotowość przyjęcia przez przestępcę odpowiedzialności za swój czyn. Poza tym w mediacji ofiara ma możliwość negocjowania zadośćuczynienia w bardziej wszechstronnym kontekście, adekwatnym do jej potrzeb²². Należy pamiętać, że mediacja ma służyć przede wszystkim ofiarom przestępstwa, dlatego zawsze należy dostrzegać nie tylko korzyści z niej płynące, ale również ewentualne zagrożenie dla nich.

Z tego względu rola mediacji karnej w postępowaniach sądowych w przyszłości jest ogromna, ponieważ w licznych badaniach i ankietach już nieraz wykazano, że wysoka kara nie spełnia swojej funkcji, nie resocjalizuje i nie odstrasza sprawców od popełniania przestępstw, jak też nie sprawdza się jako środek zaspokajający potrzeby pokrzywdzonego. Udowodniono, że wyższy wymiar kary nie przynosi zakładanych rezultatów, a przeciwnie – powoduje większe spustoszenie, nie daje korzyści ofierze, pogarsza sytuację przestępców, którzy zamiast naprawić szkodę, trafiają do zakładów karnych, jednocześnie je przepełniając. Samo surowe karanie nie prowadzi w żaden sposób do lepszego zrozumienia tego, co w kategoriach ludzkich sprawca wyrządził ofierze, a przez to zmiany jego przyszłego zachowania. Wówczas kara ujmowana jest wyłącznie jako relacja między państwem a sprawcą. Natomiast mediacja karna przełamuje ten schemat, podkreślając, że ofiara powinna mieć możliwość skontaktowania się z przestępcą, oczywiście pod warunkiem świadomego wyrażenia zgody oraz zapewnienia pokrzywdzonemu właściwego nadzoru i ochrony²³.

Z perspektywy sprawcy szansa spotkania twarzą w twarz z ofiarą i możliwość wyjaśnienia i przeproszenia jest ważna dla uwrażliwienia go na krzywdę, ból i cierpienie, jakie sprawił ofierze. Dodatkowo dzięki mediacji sprawca otrzymuje możliwość bezpośredniego zaangażowania się w rozstrzygnięcie konfliktu i porozumienia co do zadośćuczynienia, co może odbudować relacje ze społecznością. W ten sposób dzięki mediacji promowana jest resocjalizacja sprawcy i jego reintegracja ze społeczeństwem²⁴. W odniesieniu do sprawców mediacja karna zakłada, że resocjalizacja przestępców może być bardziej wartościowa dzięki poprawie świadomości skutków, jakie ich przestępstwa miały dla ofiar, co w konsekwencji prowadzi do większego poczucia odpowiedzialności za własne czyny²⁵.

²¹ C. Kąkol, *Dlaczego kieruje sprawy do postępowania mediacyjnego?*, „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 1, s. 137

²² Komentarz do rekomendacji nr R (99) 19...

²³ Ankieta przeprowadzona w 2007 r. w Zakładzie Karnym we Wrocławiu. Zob. *Sztuka skutecznego prowadzenia mediacji – zagadnienia prawne i ekonomiczne*, red. A. Binsztok, Wrocław 2012. Zob. też: A. Kalisz, A. Zienkiewicz, *Mediacja sądowa i pozasądowa. Zarys wykładu*, Warszawa 2014, s. 75.

²⁴ Komentarz do rekomendacji nr R (99) 19...

²⁵ *Sztuka skutecznego prowadzenia mediacji – zagadnienia prawne i ekonomiczne*, red. A. Binsztok, Wrocław 2012, s. 62.

Istotnym elementem, który także wynika z mediacji dla sprawców, jest możliwość zwolnienia ich od kosztów sądowych ze względu na ich trudną sytuację finansową i uzasadnienie wyroku uznaniem prymatu charakteru kompensacyjnego orzeczenia z uwzględnieniem zasad sprawiedliwości naprawczej, a w konsekwencji pierwszeństwo uprawnień pokrzywdzonego nad obowiązkiem zwrotu Skarbowi Państwa kosztów procesu²⁶.

Podsumowanie

Mediacja w sprawach karnych w dużo większym stopniu niż sformalizowane postępowanie sądowe przyczynia się do uwzględnienia interesów pokrzywdzonego, dlatego pozytywne nastawienie do niej adwokatów, prokuratorów i sędziów oraz coraz częstsze wykorzystywanie jej w procesie karnym zapewni usprawnienie wymiaru sprawiedliwości, skuteczną ochronę prawną sprawców oraz interesów pokrzywdzonych, a także da możliwość ofiarom przestępstw współdecydowania o sprawie, która dotyczy ich bezpośrednio. Korzyścią dla sprawcy jest wydanie łagodniejszego wyroku, a pokrzywdzonemu daje ona pewną gwarancję naprawienia szkód.

Pomimo że nie wszyscy akceptują taki sposób rozwiązywania konfliktów, zwłaszcza w dziedzinie prawa karnego, to jednak idea konsensualnego zakończenia sporu zyskuje coraz więcej zwolenników, zarówno wśród sędziów, prokuratorów, jak i obrońców sprawców czy profesjonalnych pełnomocników pokrzywdzonych. Pozytywne wyniki mediacji mogą mieć znaczenie przy orzekaniu o obowiązkach probacyjnych oskarżonego związanych z warunkowym umorzeniem postępowania karnego oraz warunkowym zawieszeniem wykonania kary, a także przy zastosowaniu wobec sprawcy środka karnego w postaci nałożenia obowiązku naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody.

Niestety, w sprawach karnych organy ścigania nie kierują się tym, czego oczekuje pokrzywdzony, ale tylko tym, aby ukarać sprawcę, nawet jeśli nie jest to konieczne w odczuciu samej ofiary przestępstwa. Sprawiedliwość karna skupia uwagę na sprawcy czynu, zaś mediacja karna – na potrzebach pokrzywdzonego. Dlatego ważne jest, aby organy ścigania i sądy rozstrzygające sprawy karne jak najczęściej korzystały z instytucji mediacji i brały pod uwagę jej wyniki, ponieważ jest to jednocześnie uwzględnienie interesów pokrzywdzonego w ramach odpowiedzialności karnej.

²⁶ Wyrok SR w Olsztynie z dnia 2 kwietnia 2014 r., sygn. VII K 130/14, [https://orze.czenia.olsztyn.sr.gov.pl/content/\\$N/150515250003506_VII_K_000130_2014_Uz_2014-04-16_002\(13.10.2023\)](https://orze.czenia.olsztyn.sr.gov.pl/content/$N/150515250003506_VII_K_000130_2014_Uz_2014-04-16_002(13.10.2023)).

Bibliografia

- Błaszczuk T., Mysłowski P., *Mediacja w teorii i praktyce. Kilka spostrzeżeń na temat stosowania instytucji mediacji w postępowaniu karnym* [w:] *Mediacje w społeczeństwie otwartym*, red. M. Tabernacka, R. Raszewska-Skałeczka, Wrocław 2012.
- Jurgilewicz M., Dana A., *Mediacja jako sposób rozwiązywania sporów prawnych*, Warszawa 2015.
- Kalisz A., Zienkiewicz A., *Mediacja sądowa i pozasądowa. Zarys wykładu*, Warszawa 2014.
- Kaźmierczak M., Kaźmierczak J., *Mediacja rodzinna. Praktyczny poradnik*, Warszawa 2015.
- Kąkol C., *Dlaczego kieruje sprawy do postępowania mediacyjnego?*, „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 1.
- Kruk M., *Instytucja mediacji w sprawach karnych. Badania empiryczne*, „Palestra” 2004, nr 9–10.
- Kulesza C., Kuzejewski D., *Efektywność mediacji w procesie karnym w perspektywie prawnoporównawczej* [w:] *Mediacja*, red. L. Mazowiecka, Warszawa 2009.
- Purc-Kurowicka, *E-mediacja jako nowoczesna technologia rozwiązywania sporów* [w:] *Nowe technologie – współczesne wyzwania w obszarze prawa i bezpieczeństwa*, red. M. Pomykała, M. Merkwa, Rzeszów 2020.
- Siedlecka-Andrychowicz A., *Mediacja w sprawach karnych* [w:] *Mediacje. Teoria i praktyka*, red. E. Gmurzyńska, R. Morek, Warszawa 2014.
- Sztuka skutecznego prowadzenia mediacji – zagadnienia prawne i ekonomiczne*, red. A. Binsztok, Wrocław 2012.
- Wójcik D., *Poglądy sędziów na temat mediacji w sprawach karnych* [w:] *Mediacja*, red. L. Mazowiecka, Warszawa 2009.

Streszczenie

W niniejszym artykule podjęto próbę naukowego zbadania zagadnień dotyczących mediacji karnej oraz korzyści, jakie wynikają z niej dla pokrzywdzonego i sprawcy przestępstwa. Zasadniczą część opracowania stanowiło przedstawienie uprawnień, jakie posiadają strony mediacji karnej, a także analiza argumentów przeciwko udziałowi ofiary przestępstwa w mediacji w sprawach karnych. W artykule opisano także, jaką rolę powinien spełnić mediator w tego rodzaju sprawach, aby zagwarantować stronom pełną poufność oraz ochronę ich praw, wolności i interesów. Celem niniejszego opracowania była próba znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy polskie regulacje dotyczące mediacji karnych przyczyniają się do częstego jej wykorzystania na etapie postępowania przygotowawczego oraz sądowego. W artykule szukano też odpowiedzi na pytanie, czy ugoda pozasądowa i pojednanie stron mogą wpłynąć na rodzaj i wysokość orzeczonej kary lub środka karnego lub sposób rozpoznania sprawy. Wskazano przede wszystkim, że mediacja karna może skutkować dla pokrzywdzonego szybkim orzeczeniem przez sąd środka karnego w postaci obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, zaś dla oskarżonego – możliwością zastosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary, warunkowego umorzenia postępowania czy nadzwyczajnego złagodzenia kary. Podkreślono, że mediacja w sprawach karnych z jednej strony uwzględnienia potrzeby i interesy ofiary, a z drugiej prowadzi do odpowiedzialności sprawcy za swój czyn, ale w łagodniejszy sposób.

Słowa kluczowe: mediacja w sprawach karnych, postępowanie mediacyjne, pokrzywdzony, podejrzany, oskarżony

BENEFITS OF CRIMINAL MEDIATION FOR THE VICTIM AND THE PERPETRATOR OF THE CRIME

Summary

This article attempts to scientifically examine issues related to criminal mediation and its benefits for the injured party and the perpetrator of the crime. The main part of the article was a presentation of the rights of the parties to criminal mediation, as well as an analysis of arguments against the participation of crime victims in mediation in criminal cases. The article also describes what role a mediator should play in this type of cases to guarantee the parties full confidentiality and protection of their rights, freedoms and interests. The aim of this study was to attempt to find an answer to the question whether Polish regulations regarding criminal mediation contribute to its frequent use at the stage of preparatory and court proceedings. The article also sought an answer to the question whether an out-of-court settlement and reconciliation of the parties may affect the type and amount of the imposed penalty or punitive measure, or the manner of examining the case. First of all, it was indicated that criminal mediation may result in the injured party's quick court ordering a punitive measure in the form of an obligation to redress the damage or compensation for the harm suffered, and for the accused in the possibility of applying a conditional suspension of the execution of the sentence, conditional discontinuation of the proceedings or extraordinary mitigation of the penalty. It was emphasized that mediation in criminal cases, on the one hand, takes into account the needs and interests of the victim, and on the other hand, makes the perpetrator responsible for his or her actions, but in a more lenient way.

Keywords: mediation in criminal cases, mediation proceedings, injured party, suspect, accused